

VÄSTMANLANDS TINGSRÄTT

Ink. 2015-07-31
Akt T/1806-15
Aktbil 24

Västmanlands tingsrätt
Box 40
721 04 Västerås

VÄSTMANLANDS
TINGSRÄTT
E 12

INKOM: 2015-07-31
MÅLNR: T 1806-15
AKTBIL: 24

Uppsala den 10 juli 2015

Mål T 1806-15; Connie Dickinson ./ Mälardalens högskola

I egenskap av ombud för Mälardalens högskola ("MDH") får härmed avges följande svaromål;

1 INSTÄLLNING

- 1.1 MDH medger Connie Dickinsons ("CD") yrkande till ett belopp om 11 688 kr.
- 1.2 MDH bestrider utöver detta Connie Dickinsons yrkanden. Yrkad ränta vitsordas som skälig i och för sig, i övrigt kan inget belopp vitsordas.
- 1.3 MDH yrkar ersättning för sina rättegångskostnader med belopp som senare kommer att anges.

2 GRUNDER

- 2.1 MDH beslutade den 8 april 2013 att CD hade rätt till återbetalning av studieavgiften för kursen NAA107 Microeconomics om 11 688 kr då hon fått tillgodoräkna sig motsvarande kurs från tidigare studier utomlands (se bilaga 1, Beslut den 8 april 2013 om återbetalning av studieavgift UKK 2.2-124/13). MDH har sökt CD för att få hennes bankuppgifter så att en överföring kan ordnas. Då CD ännu inte hört av sig med bankuppgifter till MDH har hon beloppet inestående och tillgodo.
- 2.2 I övrigt saknas grund för att återbetala de studieavgifter som CD betalat till MDH. Det är offentligrättsliga bestämmelser som styr frågan om betalning av studieavgift vid universitet och högskolor för tredjelandstudent. Det har inte uppstått något ömsesidigt förpliktande avtalsförhållande mellan CD och MDH när hon har antagits till utbildningsprogrammet "Analytical Finance" och därigenom blivit skyldig att betala studieavgift för att tillgodogöra sig utbildningen. Betalning av studieavgift är

en följd av den myndighetsutövning som sker vid antagning av student till högskolan.

- 2.3 För det fall tingsrätten skulle finna att ett avtalsförhållande av civilrättslig karaktär har träffats mellan CD och MDH har något kontraktsbrott som berättigar till återbetalning av den erlagda studieavgiften inte skett. Utbildningen ”*Analytical Finance*” har inte varit av sådan undermålig kvalitet att det förelegat ett fel i MDH:s prestation.

3 SAKOMSTÄNDIGHETER OCH UTVECKLING AV TALAN

- 3.1 MDH vitsordar i och för sig de sakomständigheter som framgår i stämningsansökan under rubriken ”3.1 *Connie Dickinsons ansökan och antagning till Utbildningen*” p. 4 - p. 8.
- 3.2 MDH vill därutöver anföra följande.

3.3 Bakgrund

Utbildningsprogrammet och CD:s aktivitet vid MDH

- 3.3.1 Vid MDH har högskoleutbildning bedrivits sedan 1977. Utbildningsprogrammet ”*Analytical Finance*” (”Utbildningen”) har bedrivits vid högskolan sedan 2001, med revision 2007 i samband med Bolognaprocessen. Utbildningen omfattar tre års heltidsstudier om 180 högskolepoäng (hp). År 2011 rankade Högskoleverket MDH som en av de bästa högskolorna¹ i landet på att ge utbildningar som leder till jobb (jfr Svenskt Näringsliv Rapport ”*Högskolekvalitet 2011*”), vilket var samma år som Connie Dickinson antogs till och påbörjade utbildningen. Vid den tiden kunde studenter på utbildningen, efter avklarade studier och beroende på kursval, välja att ta ut en filosofie kandidatexamen inom något av huvudområdena matematik/ tillämpad matematik med inriktning mot finansiell matematik, företagsekonomi eller nationalekonomi.
- 3.3.2 Utbildningen som CD påbörjade höstterminen 2011 är en heltidsutbildning. Det förutsätter att studenten lägger minst fyrtio timmar per vecka på sina studier. CD

¹ Observera att begreppet högskola regelmässigt används som ett samlingsbegrepp för universitet och högskolor (jfr 1 kap. 1 § högskolelagen (1992:1434))

hade redan från början svårt med studierna, särskilt med kurserna inom matematik. Hon tog poäng och godkändes på vissa kurser från vårterminen 2012 först under höstterminen 2013. Omfattningen av hennes studieprestationer utvecklas nedan.

- 3.3.3 Enligt studievägledare vid högskolan hade CD inledningsvis tänkt sig en kandidatexamen inom företagsekonomi eller nationalekonomi, men under senare delen av sina studier bestämde hon sig dock för matematik som huvudämne, då hon ansåg att det skulle ge henne bättre jobbmöjligheter i framtiden. För att kunna finansiera sina studier och sitt uppehälle jobbade CD inom restaurangbranschen. Mot slutet av sin studieperiod vid MDH bodde hon också i Stockholm och pendlade till Västerås för att närvara på föreläsningar och seminarier.
- 3.3.4 Det stämmer att CD, efter att vissa terminsavgifter reducerats på grund av tillgodoräkningen av tidigare studier samt omregistreringar, betalat totalt 182 500 kr till MDH i studieavgifter.

3.4 Angående offentlighetsrättsligt förhållande / myndighetsutövning

Studieavgiftsförordningen

- 3.4.1 I förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor (studieavgiftsförordningen) regleras under vilka förhållanden utländska studenter ska betala studieavgifter. Här framgår bl.a. att en högskola ska ta ut studieavgift beräknad så att full kostnadstäckning uppnås för den studieavgiftsfinansierade verksamheten i sin helhet, att avgiften ska betalas vid tidpunkt som högskolan bestämmer, att påminnelse ska ske om avgiften inte betalas inom angiven tid samt att om avgiften inte betalas enligt detta ska högskolan med omedelbar verkan stänga av studenten från utbildningen tills betalning sker. Studenten får då inte delta i verksamheten inom ramen för utbildningen och ev. inte få ut examensbevis eller kursbevis förrän avgiften betalats.
- 3.4.2 Frågan om det rättsliga förhållandet mellan avgiftsbetalande studenter och högskolorna diskuterades i förarbetena till studieavgiftsförordningen. Med anledning av promemorian ”Avstängning av avgiftsskyldiga studenter i högskolan som inte beta-

lar studieavgift” (U2008/6308/UH) yttrade sig MDH, trots att MDH inte var remissinstans, eftersom MDH bedömde att frågan var av synnerlig vikt för högskolesektorn. MDH avstyrkte därvid promemorians förslag bl.a. eftersom det fanns en oro hos MDH som menade att avgiften kunde bedömas som en sådan avgift som enligt praxis skulle medföra att ett civilrättsligt avtal uppstod mellan lärosätet och den enskilde studenten. MDH ansåg att de rättsliga effekterna av avgifterna behövde utredas vidare och ansåg inte att promemorians förslag borde ligga till grund för författningsåtgärd.

- 3.4.3 Av förarbetena framgår dock att regeringen i första hand anser att förhållandet mellan avgiftsbetalande studenter och lärosätena är av offentlighetsrättslig art. Regeringen uttalade därvid bl.a. följande.

”Förhållandet mellan studenterna och statliga universitet och högskolor regleras för närvarande genom offentlighetsrättsliga bestämmelser. Även den avsedda regleringen om införandet av en studieavgift för studenter från tredjeländ är offentlighetsrättslig. Bestämmelser om studieavgift avses kunna åberopas av högskolan gentemot studenten. Härtill kommer att de sanktioner som avses införas, dvs. att den som inte betalat avgift inte får tas emot av högskolan eller ska stängas av från utbildningen, är av offentlighetsrättslig art. Förhållandet mellan en studieavgiftsskyldig student och högskolan uppvisar också flera skillnader jämfört med normalförhållandet mellan parterna i ett civilrättsligt avtal. En sådan skillnad är att betalning i sig inte ger en rätt till utbildningen. För att antas till en utbildning krävs att sökanden, på samma sätt som avgiftsbefriade sökande, kan antas med hänsyn till kvalitetskravet i 1 kap. 4 § högskolelagen (1992:1434), är behörig och har tillräckliga meriter för att antas om urval behöver göras. Precis som vid beslut om antagning och avstängning i dag, kommer högskolans beslut om avgiftsskyldighet och om att den som inte betalat avgift inte får tas emot av högskolan eller ska stängas av från utbildningen att fattas ensidigt av högskolan. Detta innebär att besluten utgör myndighetsutövning.” (jfr. prop. 2009/10:65 s 19 f)

- 3.4.4 Enligt regeringen fick frågan, om betalning av studieavgift skulle kunna innebära att studenter fick rättigheter liknande dem i ett civilrättsligt avtal, tillsvidare lösas i rättstillämpningen. Regeringen hänvisade därvid också till det då pågående utredningsarbetet och departementspromemorian Konsumenttjänster m.m (Ds 2009:13) som innehöll ett förslag om utvidgning av konsumenttjänstlagen (1985:716) till att gälla offentligt finansierade tjänster, dock inte utbildning. Förslaget ledde emellertid aldrig till någon lagstiftning på området. Regeringen menade att rättigheterna och skyddet för den enskilde istället skulle stärkas genom ändringar i den sektors-specifika lagstiftningen (jfr. prop. 2011/12:28 s. 18). Den enskildes rättigheter och de offentligas skyldigheter vad avser offentligt finansierade tjänster regleras således för närvarande i den offentlighetsrättsliga lagstiftningen.

Rättsliga utgångspunkter

- 3.4.5 Att det, som CD anför, skulle vara högskolan som ensam bär ansvaret för att högskoleförordningens (1993:100) examensmål nås och att utbildningsverksamheten kvalitetssäkras stämmer inte. Genom Regeringens beslut den 8 juli 2010 om uppdrag till Högskoleverket (numera Universitetskanslersämbetet, UKÄ) om kvalitetsutvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå gav regeringen i uppdrag till UKÄ att ”närmare utveckla och ta fram ett system för kvalitetsutvärdering av utbildning på grundnivå och avancerad nivå.” Den bilaga som CD hänvisar till angav enligt regeringen ”de riktlinjer som UKÄ skulle följa vid sitt fullgörande av uppdraget”. Uppdraget skulle genomföras ”i samverkan med universitet och högskolor, Sveriges universitets- och högskoleförbund, Sveriges förenade studentkårer och företrädare för yrkeslivet”. (Se bilaga 2, Regeringsbeslutet med diariernr. U2010/4164,3546,3552/UH). Kvalitetssäkringen av den högre utbildningen i Sverige är således noga reglerad och sker i samverkan mellan en mängd aktörer. Även om högskolorna har ett ansvar så bär de inte ensamma ansvaret för att högskoleförordningens examensmål nås och för att utbildningsverksamheten kvalitetssäkras.
- 3.4.6 Det tillsynsuppdrag som UKÄ fått sig tilldelat av regeringen utgår från 1 kap 4 § högskolelagen. Bestämmelserna om kvalitet i högskolan är alltså tänkta att ligga till grund för den utvärdering av högskoleutbildningen som UKÄ, tidigare Högskoleverket, ansvarar för. Det har inte varit regeringens mening att domstolar ska värdera

utbildningars innehåll och kvalitet. Det är därför missvisande att hänvisa till kvalitetskraven i högskolan och Regeringens beslut som rättsliga utgångspunkter för att det skulle föreligga ett civilrättsligt avtalsförhållande mellan studenter och högskolan.

Skillnader mot de s.k. barnomsorgsfallen

- 3.4.7 Högsta domstolen har vid två tillfällen tillämpat allmänna kontraktsrättsliga principer när det allmänna ansågs ha brustit i sina skyldigheter (NJA 1998 s 656 I samt NJA 2008 s 642). Rättsfallen gäller dock kommunal barnomsorg och skiljer sig från nuvarande situation i flera avseenden. Bl.a. var en viktig faktor som beaktades i rättsfallen vilka åtgärder som kunde vidtas vid utebliven betalning och att det allmänna måste utkräva avgifterna genom att väcka talan vid allmän domstol och få en exekutionstitel om betalning ej sker.
- 3.4.8 Högskolan är å andra sidan inte berättigad till någon exekutionstitel när en antagen studieavgiftsskyldig student inte betalar avgift. Enligt 3:1 UB får verkställighet endast äga rum på grund av förvaltningsmyndighets beslut som enligt särskilda föreskrifter får verkställas. Den åtgärd som högskolan ska tillgripa vid utebliven betalning är lagreglerad i 10 § studieavgiftsförordningen och innebär att högskolan vid utebliven betalning ska stänga av studenten från utbildningen till dess att avgiften betalas. Bestämmelsen är inte dispositiv. Högskolan kan således inte självmant välja om högskolan vill eller bör stänga av studenten vid utebliven betalning. Frågan om en students betalningsskyldighet kan därför inte prövas av allmän domstol.
- 3.4.9 Värt att notera är att NJA 1998 s 656 I är en mellandom som rör frågan om allmän domstols behörighet att pröva en tvist om återbetalning av erlagda barnomsorgsavgifter. Prejudikatsvärdet är därmed begränsat (jfr. Madell, Tom, Offentliga avgifter och ömsesidigt förpliktande avtal, SvJT 2006 s. 486).
- 3.4.10 Vad avser CD:s slutsats att avstängning, med hänvisning till RÅ 1998 2:62, är att se som en civilrättslig åtgärd kan följande nämnas. De uttalanden som RegR rör i målet ska ses mot bakgrund av att lagstiftningen inte innehöll några regler om att barn kunde avstängas från plats i kommunens förskole- eller fritidsverksamhet. RegR ut-

talar därför att ”under sådana omständigheter äger en kommun icke rätt att för egen del införa ett sådant offentligrättsligt institut att brukas som något slag av disciplinärt ingripande...”. Kommunen hade alltså rätt att stänga av barnet, men stödet för det fick lov att sökas på annat håll än i det offentligrättsliga regelverket. Där- emot sägs inte att den ”civilrättsliga åtgärd” som det rör sig om med nödvändighet måste utgöra ett avtalsförhållande (SvJT 2006 s 486). Då möjligheten att stänga av en student som inte betalar sin avgift följer direkt av den offentligrättsliga lagstiftningen är resonemanget från RÅ 1998 2:62 inte tillämpligt i nu förevarande situa- tion.

- 3.4.11 En student blir antagen till en utbildning utifrån behörighetskrav och - då så krävs - meritvärdering. Antagningen är en förutsättning för avgiftsskyldighet i enlighet med studieavgiftsförordningen. Till skillnad från barnomsorg har en student dock inte fri tillgång till den utbildning som studenten är avgiftsskyldig för. Vid MDH erlägger studieavgiftsskyldiga studenter terminsavgift. En termins studier vid högskolan omfattar 30 hp. Om en student inte blir godkänd på en utbildnings grundkurser har studenten i normalfallet inte möjlighet att läsa vidare på utbildningens fortsättningskurser. Någon ny terminsavgift kommer då inte att tas ut. Den myndig- hetsutövning som sker vid examination är således av avsevärd betydelse för frågan om studieavgift ska eller inte ska erläggas.

Offentligrättsligt förhållande mellan högskola och student

- 3.4.12 Förhållandet mellan högskolan och en betalande student är offentligrättsligt reglerat i alla delar och det sätt på vilket en students betalningsskyldighet uppstår innebär offentlig förvaltning med karaktär av myndighetsutövning, jfr NJA 1983 s. 680. Studieavgift kan enbart tas ut i de fall uttryckligt stöd finns i lagtexten och om så- dant saknas kan något avgiftsuttag inte göras genom ett avtal mellan högskola och student. Även avgiftens storlek regleras i lag och ska innebära full kostnadstäck- ning. Något utrymme för högskolan att uppställa villkor om särregleringar för en- skilda studenter finns inte. Det rör sig alltså inte om något avtalsrättsligt vederlag för utbildningen utan avgiften ska utgå enligt de grunder som framgår av lag. Den relation som uppkommer mellan en enskild student och högskolan vid deltagande i en utbildning är snarast att se som en situation sui generis och inte som en traditio-

nell avtalsrättslig/konsumenträttslig relation. En vägledande princip bör vara att ju mer specificerad den offentlighetsrättsliga regleringen är, desto mindre utrymme lämnas för rent civilrättsliga överenskommelser och förutsättningar (jfr SvJT 2006 s. 486). Den omständigheten att ett rättsförhållande ger upphov till någon form av ömsesidiga förpliktelser medför heller inte att det enbart därav ska anses vara fråga om ett ömsesidigt förpliktande avtalsförhållande.

- 3.4.13 I bl.a. doktrin har diskuterats att brister i högskolans centrala prestation, att meddela undervisning, inte lär medföra några påföljder för det allmänna. Det har framhållits att huvudansvaret för studentens studieresultat rimligen måste ligga på studenten själv vilket därmed talar mot att tillämpa felregler av något slag vid brister i undervisningen. Inte ens i de fall när utbildningen visar betydligt sämre kvalitet än författningarna förutsätter och studenten utgått från finns det bestämmelser om civilrättsliga sanktioner (jfr. Bengtsson, Bertil, Offentliga tjänster i civilrättsligt perspektiv, 2013, s 115). Det står således klart att lagstiftarens syfte inte varit att skapa ett avtalsliknande förhållande mellan högskola och betalande studenter eller avsett att dessa studenter, till skillnad mot icke-betalande, ska ha möjlighet att göra civilrättsliga påföljder gällande mot högskolorna (jfr Bengtsson a.a.s. 124).
- 3.4.14 Enligt 2 kap. 7 § Högskolelagen har studenterna rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Om detta finns även närmare reglerat i 2 kap. 14 § högskoleförordningen. Studenter på högskolan är således medaktörer i högskolan. Detta avser givetvis även avgiftsbetalande studenter. Genom representanter utsedda av studentkåren företräds studenterna vid MDH i de beredande och beslutande organen vid högskolan, bl.a. i Högskolestyrelsen, Fakultetsnämnden och Pedagogiska rådet. Även mot bakgrund av detta saknar tolkningen att det skulle råda ett avtalsliknande tvåpartsförhållande mellan studenterna och högskolan grund.

Rättsäkerhet för betalande studenter

- 3.4.15 Som har redogjorts för ovan har det inte varit lagstiftarens syfte att domstolar ska värdera utbildningars innehåll och kvalitet. För det finns de grundläggande bestämmelserna om kvalitet i högskolan och regeringens uppdrag till UKÄ i form av det kvalitetssäkringsarbete som UKÄ tillsammans med bl.a. lärosätena företar. Om studenter som betalar studieavgifter gavs rätt att göra civilrättsliga regler gällande gentemot högskolor på grund av att de ansåg att den utbildning som har tillhandahållits varit av dålig kvalitet, skulle den civilrättsliga prövningen komma att inkräkta på UKÄ:s tillsynsuppgift i den bemärkelsen.
- 3.4.16 Genom UKÄ:s tillsyn och kvalitetsgranskningar är således samtliga studenter, såväl de som betalar avgift som de avgiftsbefriade studenterna, försäkrade en utbildning av god kvalitet. Studenterna blir inte rättslösa. Vad avser utbildning som studenten *inte* tillgodogjort sig, men som studenten betalat avgift för, har studenten rätt att omregistrera sig och på så vis tillgodogöra sig. CD har även omregistrerat sig på utvalda kurser höstterminen 2013 och tagit högskolepoäng terminen ifråga, någon avgift har hon dock i enlighet med vad som framgår ovan inte varit skyldig att betala.
- 3.4.17 Det vore således märkligt om avgiftsbetalande studenter, till skillnad från avgiftsbefriade sådana, skulle ha möjlighet att driva process om kvaliteten på en högskoleutbildning utifrån den subjektiva uppfattningen att utbildningen har varit av dålig kvalitet. Dels skulle tillsynsverksamheten så som den är utformad omintetgöras, dels skulle studenten ha möjlighet att återfå avgift för sådan utbildning som studenten redan tillgodogjort sig genom tagna högskolepoäng.
- 3.4.18 Den offentligrättsliga lagstiftningen ger redan studenterna ett fullgott skydd varför det inte finns skäl att tillämpa civilrättsliga regler på högskolans område. T.ex. finns UKÄ:s tillsyn, möjlighet att överklaga myndighetsbeslut till förvaltningsdomstol, regler om rättelse och omprövning vid betygssättning, skadeståndsansvar för staten vid fel och försummelser vid myndighetsutövning samt att förvaltningslagen garanterar grundläggande rättssäkerhet i högskolornas ärenden.

3.5 Angående att inget kontrakträttsligt fel föreligger

3.5.1 För det fall tingsrätten skulle finna att det ändå föreligger ett avtalsrättsligt förhållande av civilrättslig karaktär mellan parterna har något kontraktsbrott som skulle berättiga till återbetalning i någon del inte skett. Till stöd härför vill MDH lyfta fram följande

Bakgrund - Connie Dickinsons missnöje med utbildningsprogrammet och högskolans bemötande

3.5.2 Vid en genomgång av påståendena och det material som CD hänvisar till kan utläsas att CD framförallt har varit missnöjd med undervisningen på kursen Numerical methods with MATLAB. Kursens omfattning är 7,5 hp och den utgör således en mycket liten del av Utbildningen.

3.5.3 Enligt 1 kap. 4 § sista meningen högskolelagen är kvalitetsarbetet en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Högskolan bedriver ett kvalitetssäkringsarbete bl.a. genom studentmedverkan i form av program- och kursutvärderingar av deltagande studenter. Studenternas åsikter är viktiga för högskolan och högskolan tar klagomål från studenter på största allvar. MDH vill till bemötande av CD:s påståenden anföra följande.

3.5.4 MDH inrättade den 1 juli 2010 funktionen studentombudsmannen. Studentombudsmannens uppdrag är att vara en kontakt mellan studenter och högskolan när studenter vill framföra såväl förslag till utveckling av högskolans verksamhet som klagomål på högskolan. MDH var ett av de första lärosätena i Sverige att inrätta en sådan funktion. Studentombudsmannen är en servicefunktion anställd av högskolan och ska bl.a. möjliggöra för studenter att framföra synpunkter till högskolan.

3.5.5 Klagomål som lämnas till studentombudsmannen registreras i ett ärendehanteringssystem och fördelas sedan vidare till olika delar av verksamheten för åtgärd och återkoppling. Enligt CD har flera andra studenter framfört klagomål liknande hennes till bl.a. studentombudsmannen. MDH har dock inte, efter genomsökning i ak-

tuellt ärendehanteringssystem, kunnat hitta något annat klagomålsärende från studenter i CDs årskull avseende kvaliteten på kurserna i Utbildningen. De enda klagomål som registrerats är de klagomål som CD själv har lämnat.

- 3.5.6 Efter att ha tagit del av CD:s klagomål och den namninsamling som hon genomfört vidtog högskolan åtgärder, dels för att förbättra undervisningen på den kurs som det var fråga om, dels för att försäkra sig om att studenterna fick relevant återkoppling avseende sitt klagomål.
- 3.5.7 Studentombudsmannen vid högskolan tog emot CDs klagomål och förvissade sig om att rätt person, i det här fallet, avdelningschef [REDACTED] fick del av klagomålet samt att ärendet utreddes. Studentombudsmannen hörde även av sig till CD med anledning av att CD nämnt honom i ett e-postmeddelande till utbildningsledare [REDACTED] [REDACTED] för att förvissa sig om att CD fått svar på sina frågor (se bilaga 3, e-post konversation ärendenr 267364). Vilka andra åtgärder som CD önskat att ombudsmannen skulle vidta är oklart.
- 3.5.8 Med anledning av klagomålet från studenterna på kursen Numerical methods with MATLAB höll [REDACTED] ett möte den 18 februari 2013 där CD och ett par till studenter närvarade. Efter mötet träffade [REDACTED] kursens lärare för att diskutera studenternas klagomål och framföra deras synpunkter på kursen och lärarens undervisning. Mötet mellan [REDACTED] och läraren resulterade bl.a. i att läraren skulle överväga att lägga mer tid på att instruera studenterna samt tydligare förklara vad studenterna behövde göra för att nå godkänt resultat på kursen. Därefter besökte även [REDACTED] studenterna vid ett undervisningstillfälle den 4 mars 2013 för att kunna ta emot fler eventuella synpunkter från studenterna (se bilaga 4, e-postkonversation ärendenr 239636).
- 3.5.9 Det stämmer att det vid början av vårterminen 2013 inte funnits datorer till alla studenter i ovan nämnda kurs MATLAB. Det berodde på att fler studenter än förväntat dök upp, datorerna räckte därför inte till alla. Då [REDACTED] fick vetskap om

detta och då besökte kurstillfället (se ovan) kunde han dock konstatera att datorerna räckte till alla deltagande studenter.

- 3.5.10 Läraren på kursen Numerical Methods with MATLAB vårterminen 2013 var universitetslektor i matematik/tillämpad matematik och har publicerat vetenskapliga artiklar på engelska. Alla lektorer vid svenska lärosäten går igenom en sakkunnigprövning för uppdraget. Detta är reglerat i 4 kap. 4 § högskoleförordningen (2010:1064). Av bestämmelsens 1 st. p 1 framgår att behörig att anställas som lektor är den som dels har visat pedagogisk skicklighet, dels har avlagt doktorsexamen eller har motsvarande vetenskaplig kompetens eller någon annan yrkesskicklighet som är av betydelse med hänsyn till anställningens ämnesinnehåll och de arbetsuppgifter som ska ingå i anställningen. Av bestämmelsens sista stycke framgår bl.a. att prövningen av den pedagogiska skickligheten ska ägnas lika stor omsorg som prövningen av andra behörighetsgrundande förhållanden enligt första stycket och att varje högskola i övrigt själv bestämmer vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid anställning av en lektor, något som också är noga reglerat i MDH:s anställningsordning. Den aktuella läraren hade en visstidsanställning vårterminen 2013. Efter vårterminen 2013 fortsatte hon inte att undervisa på MDH. Med hänsyn till den prövning som läraren genomgått innan anställning har MDH inte haft anledning att ifrågasätta hennes kompetens.
- 3.5.11 MDH vill i sammanhanget poängtera att den omständigheten att undervisning inte bedrivs på det sätt som en student själv finner lämpligast eller önskvärt inte innebär att undervisningen per automatik är undermålig.
- 3.5.12 När CD påbörjade sina studier vid MDH höstterminen 2011 var det 25 registrerade studenter på Utbildningen, en av dessa studenter avled, i övrigt visar en uppföljning i juni 2015 följande. Tre studenter avbröt sina studier redan under höstterminen 2013 och tre inför vårterminen 2012, en student avbröt studierna efter vårterminen 2012 och två studenter avbröt sina studier inför höstterminen 2012. Fyra studenter har vid olika tidpunkter bytt utbildningsprogram. Två studenter har inför vårterminen 2015 omregistrerat sig på Utbildningens termin 6 och sju studenter har tagit ex-

amen (se bilaga 5, sammanställning och uppföljning över förstagångsregistrerade studenter höstterminen 2011). Det är normalt att studenter hoppar av utbildningar och byter inriktning på sina studier. Statistik från UKÄ visar exempelvis att Kungliga Tekniska högskolan (KTH) höstterminen 2011 hade 5 064 studenter registrerade inom matematik. Läsåret 2013/2014 hade dock enbart 5 studenter tagit ut en kandidatexamen i matematik på KTH (se statistik från UKÄ, bilaga 6, registrerade studenter per ämnesområde/ämnesdelområde höstterminen 2011, samt bilaga 7 kandidatexamen per inriktning och huvudområde 2013/14). Att 7 examina har utfärdats för de 25 studenterna på Utbildningen är således ett normalt utfall. CD:s antydande om att studenterna på Utbildningen lämnat den p.g.a. bristfällig undervisning saknar således fog.

- 3.5.13 Enligt CD har hon framfört klagomål på Utbildningen till Universitets- och högskolerådet(UHR). UHR:s uppdrag är dock att biträda vid antagning av studenter, ansvara för ett samordnat antagningsförfarande samt ge service och råd i fråga om studieadministrativ verksamhet (jfr 1 och 2 §§ förordning (2012:811) med instruktion för universitets- och högskolerådet). UHR är således fel forum avseende studenters klagomål på högskolan. UHR har inte heller uppmärksammat högskolan på den e-post som CD hänvisar till i stämningsansökans bilaga 4. Inte heller UKÄ som är rätt forum för klagomål från studenter på högskolor känner, efter en förfrågan från MDH, till att de skulle ha fått del av något klagomål från CD över utbildningen vid MDH. Vad CD vill visa med ifrågavarande e-postmeddelande är oklart.
- 3.5.14 Utbildningsledare XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX informerade den 11 september 2013, via e-post, studenterna som studerade vid utbildningsprogrammen för matematik/tillämpad matematik om UKÄ:s utvärderingsresultat den 6 september 2013. Hon förklarade då att utvärderingsresultatet inte påverkade de studenter som läste matematik/tillämpad matematik som huvudämne, eftersom UKÄ:s beslut enbart innebar ett ifrågasättande av examinationsrätten inom ämnet på kandidatnivå, att MDH hade kvar examinationsrätten inom området och att MDH skulle vidta åtgärder för att komma tillrätta med de brister som UKÄ funnit vid sin utvärdering (se bilaga 8, e-post konversation ärendenr 267412).

3.5.15 CD kontaktade därefter [REDACTED] med frågan hur MDH tänkte gottgöra de avgiftsbetalande studenterna med anledning av UKÄ:s utvärderingsresultat. [REDACTED] svarade CD i e-post och förklarade att MDH arbetade med att ta fram en åtgärdsplan för att komma tillrätta med de brister som UKÄ funnit vid sin utvärdering. Hon förklarade också att flera åtgärder redan vidtagits för att höja kvaliteten på kandidatexamen i matematik/tillämpad matematik, bl.a. hade MDH anställt fyra nya universitetslektorer i ämnet och förstärkt handledarskapet av studenternas individuella arbeten (se bilaga 8). [REDACTED] förklarade också samtidigt att MDH inte hade möjlighet att återbetala studieavgift på den grunden att studenten ansåg att utbildningen var av dålig kvalitet.

3.6 Angående att utbildningen är kvalitetssäkrad – några brister är inte visade

UKÄ:s beslut

3.6.1 CD:s påståenden om bristande kvalitet är generella och svävande och det är CD som ska visa att hennes uppgifter är riktiga. Några faktiska genomgående brister på de kurser som CD varit registrerad på går inte att anses visade från det som CD anför. Till stöd för påståendet att utbildningen vid MDH varit av undermålig kvalitet anför CD att UKÄ i beslut den 6 september 2013 bedömt att högskolans utbildning som ska leda till filosofie kandidatexamen i matematik har varit av bristande kvalitet. UKÄ har regeringens uppdrag att ansvara för kvalitetssäkring av högskoleutbildning. Uppdraget inbegriper att pröva statliga högskolors examenstillstånd och därigenom tillse att lärosätena håller de höga krav på kvalitet som uppställs i högskolelagen (se 1 § p 1 och 2 § förordning (2012:810) med instruktion för Universitetskanslersämbetet).

3.6.2 MDH tycker givetvis att det är tråkigt att CD inte är nöjd med Utbildningen. UKÄ:s beslut om bristande kvalitet i examen har dock mycket liten betydelse för studentnöjdhet. CD:s missnöje så som hon uttrycker det är riktat mot formen för de kurser hon har varit registrerad på. UKÄ:s granskning avser examinationsrätten inom huvudområdet matematik och riktar sig mot innehållet i den utbildning som ska leda fram till kandidatexamen i matematik. Ministern för högre utbildning och forskning

██████████ har också på förekommen anledning påpekat att UKÄ:s granskning inte avser hela utbildningsprogram, där även andra ämnen ingår och att UKÄ således inte gör någon helhetsbedömning av dessa utbildningsprogram (se bilaga 9, minister ██████████ svar på fråga 2014/15:451, dnr U2015/2448/UH).

- 3.6.3 När UKÄ ger en utbildning omdömet bristande kvalitet innebär detta således inte, så som CD gör gällande, att Utbildningen har blivit underkänd. Omdömet bristande kvalitet är ett ifrågasättande av högskolans tillstånd att utfärda examen inom det aktuella huvudområdet. Efter ifrågasättandet sker en process av uppföljning, där lärosätet har ett år på sig att åtgärda bristerna. På så vis kvalitetssäkras utbildningen och studenterna försäkras en utbildning av hög kvalitet i överensstämmelse med kvalitetskraven för examen enligt högskolelagen (se bilaga 10, om UKÄ:s utvärderingsprocess 2011-2014, s 9).

Kvalitetsgranskning av högskoleutbildning

- 3.6.4 Systemet att på olika sätt kvalitetssäkra högskoleutbildningen genom granskning har funnits sedan 1960-talet. Granskningen är kollegial och har bl.a. till syfte att svenska lärosäten ska hålla en gemensam nivå vad avser kvaliteten på utbildningar. Vetenskap är inte en statisk vara som kan säljas och köpas. En av grundstommarna till vetenskapen är förmågan att kunna förhålla sig till - och utvecklas till följd av - kritik. Genom att förhålla sig till den kritik som ges utvecklas akademien. På samma vis som en student har att förhålla sig till kritik vid examination har högskolan att förhålla sig till UKÄ:s kritik. Att utbildningar ges omdömet bristande kvalitet av UKÄ är således inte något exceptionellt och utmärkande för MDH. Exempelvis fick fyra andra utbildningar vid olika lärosäten omdömet bristande kvalitet vid den aktuella kvalitetsutvärderingen (se bilaga 11, UKÄ:s beslut 6 september 2013, s 1 f). Som exempel kan också anges att 16 utbildningar inom pedagogik, didaktik och utbildningsvetenskap och närliggande huvudområden, vid olika lärosäten i Sverige fick omdömet bristande kvalitet av UKÄ efter granskning år 2014 (se bilaga 12, UKÄ:s beslut 29 september 2014 reg.nr 411-00512-13).

- 3.6.5 MDH:s utbildning som ska leda till en kandidatexamen i matematik har således aldrig blivit underkänd. Utbildningsprogrammet "Analytical Finance" har aldrig blivit granskat. Det är examinationsrätten inom huvudområdet matematik som har ifrågasatts av UKÄ genom omdömet bristande kvalitet. Det har därför ankommit på MDH att följa upp och avhjälpa de brister som UKÄ funnit vid sin utvärdering. Det har också MDH gjort, och av vad som framgår ovan, hade förbättringsarbetet redan påbörjats innan UKÄ genomförde sin granskning. Värt att notera i det sammanhanget är att UKÄ vid sin granskning bedömde utbildningar med den utformning som de hade vårterminen 2012, d.v.s. under CD:s andra termin vid MDH (se bilaga 13, bedömargruppens yttrande den 1 januari 2013, reg. nr 411-00308-13 s 5).
- 3.6.6 Till stöd för sin talan hänvisar CD till bedömargruppens yttrande den 31 januari 2013 samt MDH:s egna analyser av orsakerna till de aktuella bristerna så som de redovisas i den mall för uppföljning som lärosäten använder när de har fått examenstillstånd ifrågasatta av UKÄ (jfr stämningsansökan 4.3.2 "Utbildningens brister enligt UKÄ", p 52-63). I sitt anförande utelämnar CD MDH:s redovisning av vidtagna åtgärder. MDH vill i sammanhanget poängtera att UKÄ genom beslut den 24 februari 2015 gett utbildning som leder till kandidatexamen i matematik vid MDH det samlade omdömet hög kvalitet och att examenstillståndet inom området således inte längre är ifrågasatt (se bilaga 14, UKÄ:s beslut den 24 februari 2015 Reg. nr. 411-0058-14). Detta visar att kvalitetssäkringen har fungerat och det har således aldrig funnits någon risk för att CD inte skulle ha kunnat ta examen inom det aktuella området, om hon hade fortsatt studera vid MDH, klarat av kurserna och tagit högskolepoäng i sedvanlig ordning.
- 3.6.7 Som framkommit ovan är det således inte Utbildningen som av UKÄ getts omdömet bristande kvalitet utan vad som granskats är examinationsrätten. Utvärderingen har följt ett sedvanligt förfarande där högskolan ges möjlighet att inkomma med underlag och uppföljning sker efter ett år. Då granskningen syftar till att utvärdera examinationsrätten är det alltså naturligt att UKÄ särskilt nämner denna och inget anmärkningsvärt i sig som CD vill antyda (jfr p. 19 stämningsansökan). Inte heller

att uppföljningen tagit cirka sex månader innebär något avvikande för granskningen av MDH utan följer helt enkelt den reglering som finns för UKÄ:s granskning.

3.7 Angående högskolornas skyldighet inför regeringen att leverera utbildning av hög kvalitet – vad kan anses utlovat av MDH?

- 3.7.1 En högskoleutbildning är inte en vanlig tjänst som kan köpas. Anledningen till att regeringen införde studieavgifter för utländska studenter var att det på grund av det snabbt ökade antalet utländska studenter vid svenska lärosäten inte var motiverat att fortsatt låta skattefinansierad avgiftsfrihet omfatta samtliga utländska studenter. Tidigare undersökningar visade att avgiftsfriheten var viktigare än utbildningens kvalitet för internationella studenters val att studera i Sverige. Enligt regeringen borde dock svenska lärosäten framför allt konkurrera internationellt genom att erbjuda utbildning av högsta kvalitet (jfr prop. 2009/10:65 s 7).
- 3.7.2 Storleken på avgiften bestäms enligt principen om full kostnadstäckning för den studieavgiftsfinansierade verksamheten i dess helhet. Utbildningar vid svenska lärosäten är således inte någon vinstdrivande verksamhet och det finns inte något bakomliggande intresse hos MDH att dra ekonomisk fördel av de avgiftsbetalande studenterna, det vore i strid med bestämmelserna i studieavgiftsförordningen och syftet med regleringen.
- 3.7.3 För att visa vad som ska ha utlovats av MDH hänvisar CD till informationen på MDH:s hemsida samt utbildningsplanen för Utbildningen (jfr stämningsansökan, bilaga 14 och 15). Även om MDH bestrider att dokumenten som CD hänvisar till, i sig utgör någon utfästelse i civilrättslig bemärkelse, vill MDH lyfta fram att båda bilagorna är daterade efter det att CD antagits till Utbildningen. Programbladet är utskrivet i maj 2014 och utbildningsplanen är reviderad den 10 maj 2012. MDH bifogar, för ordningens skull, den utbildningsplan som var aktuell hösten 2011 när CD antogs till utbildningen (se bilaga 15, Utbildningsplan 2011-10-10, Dnr MDH 2.1.2-41/10).
- 3.7.4 I övrigt är det MDH:s uppfattning att CD, liksom övriga studenter vid svenska lärosäten, är garanterade en utbildning av hög kvalitet genom det kvalitetsarbete som

sker kontinuerligt enligt grundprinciperna i högskolelagen samt det kvalitetssäkringsarbete som sker i samverkan med UKÄ som huvudman och övriga parter enligt vad som redogjorts för ovan.

3.7.5 En student kan visserligen vara mer eller mindre nöjd med en utbildning, men kan alltid förvänta sig ett resultat i form av examen, så länge studenten själv tar högskolepoäng och klarar av de kurser som behövs för att nå dit. Högskolorna ansvarar dock inte för att varje enskild student ska vara nöjd över sin utbildning, det vore en omöjlig uppgift. Även Bertil Bengtsson har uttalat att en utbildning utan alla brister lär vara en utopisk tanke som knappast kan vara garanterad (jfr. Bengtsson Bertil, Civilrätt och offentliga tjänster, Svensk Juristtidning, 5/6 2012 s 433). Högskolornas ansvar att hålla en utbildning av viss kvalitet är gentemot regeringen och de krav såsom de uttrycks i de lagar och förordningar som styr högskolornas verksamhet. Genom att högskolorna uppfyller sitt ansvar gentemot regeringen försäkras också studenterna en utbildning av god kvalitet.

3.7.6 MDH har mot bakgrund av ovanstående fullgjort Utbildningen helt i enlighet med vad som kan anses utfäst genom den offentlighetslagstiftning som reglerar högskolans verksamhet och aktuell utbildningsplan.

Studentens eget ansvar för att uppnå studieresultat

3.7.7 Redan genom en kontroll i systemet för studieadministration inom högre utbildning i Sverige (Ladok) går det att se att CD har haft svårigheter att tillgodogöra sig utbildningen vid MDH (se bilaga 16, LADOK utdrag avseende CD). Det torde vara ostridigt att studenter huvudsakligen har ett eget ansvar för att uppnå godkända studieresultat. Mot bakgrund av att Utbildningen är en heltidsutbildning, att CD arbetat under tiden hon studerat och i vart fall tidvis inte bott på studieorten, kan det enligt MDH inte uteslutas att det kan finnas andra anledningar till att CD inte alltid lyckats avsluta de kurser inom Utbildningen som hon varit registrerad på med godkänt resultat.

3.7.8 En stor del av de hp som CD uppnått är tillgodoräknanden från tidigare studier utomlands. Exempelvis fick CD när hon påbörjade Utbildningen höstterminen 2011

tillgodoräkna sig 22,5 hp från tidigare studier utomlands. CD hade således goda förutsättningar och gott om tid för att bedriva sina studier vid Utbildningen och för att uppnå godkända resultat. Terminen ifråga registrerade hon sig på Utbildningens kurs Algebra om 7,5 hp samt på den fristående kursen Skandinavistik om 30 hp. Vid terminens slut hade hon enbart tagit 1,5 hp på vardera av de två kurserna som hon varit registrerad på under terminen.

3.7.9 CD:s studieprestationer följer samma mönster under efterföljande terminer. Sammanfattningsvis kan följande exempel ges: Vårterminen 2012 registrerade CD sig på fyra kurser om 7,5 hp vardera. Efter avräkning om 6 tillgodoräknade hp tog CD sammanlagt enbart 9 hp vårterminen 2012. Höstterminen 2012 tog CD sammanlagt 16,5 hp. Vårterminen 2013 tog CD sammanlagt 15 hp. Höstterminen 2013 omregistrerade sig CD på kursen Calculus II och hade vid terminens slut tagit 3 av kursens 7,5 hp. Terminen ifråga omregistrerade hon sig även på kurserna Numeriska metoder och Probability, men tog inte några hp i kurserna. Hon omtenterade även kursen Algebra, som ges på Utbildningens termin 1 och tog därmed de sista 1,5 hp som krävdes för att slutföra den aktuella kursen. Eftersom hon inte registrerade sig på några nya kurser betalade hon inte någon studieavgift för terminen ifråga. Samma termin valde CD att inte fortsätta sina studier vid MDH. Efter närmare fem terminers studier hade CD, ej inkluderat tillgodoräknade kurser, uppnått 46,5 godkända hp vid MDH. I normalfallet torde heltidsstudier under fyra terminer resultera i 120 godkända hp. Samtliga studieresultat framgår av utdraget från Ladok.

3.7.10 Mot bakgrund av vad som redovisats ovan har CD således inte visat att hennes bristande resultat i studierna har något samband med UKÄ:s granskning av MDH:s examinationsrätt inom Matematik eller MDH:s sätt att bedriva Utbildningen.

Rätt till återbetalning saknas

3.7.11 Sammanfattningsvis gör MDH gällande att CD inte förmått visa några skillnader i vad som kan anses utlovat av MDH avseende Utbildningen och vad CD faktiskt har åtnjutit. Det bör i sammanhanget särskilt noteras att CD tagit ett antal hp under de terminer hon varit registrerad som student hos MDH och uppnått betyget VG på

flera kurser. En fullständig återbetalning av studieavgifter skulle kräva att CD överhuvudtaget inte skulle ha erhållit Utbildningen. Jfr. barnomsorgsfallen där återbetalning skedde eftersom barnen inte kunnat utnyttja barnomsorgsplatserna alls under aktuella perioder. CD har åtnjutit högkvalitativ utbildning i enlighet med läroplan under samtliga sina terminer vid MDH.

- 3.7.12 Även för det fall rätten skulle finna att civilrättsligt avtalsförhållande föreligger, att CD mot bakgrund av detta ska kunna kräva nedsättning av studieavgifter om högskolan inte presterar avtalsenligt har CD inte förmått visa på vilket sätt MDH:s prestation skiljer sig från vad som påstås ha utlovats. Hon har heller inte förmått visa att denna påstådda skillnad skulle utgöra ett avtalsbrott som medför rätt till nedsättning av studieavgifterna i någon del. Som nämnts ovan hänför sig största delen av CD:s kritik till den enskilda kursen Numerical methods with MATLAB om enbart 7,5 hp.

4 BEVISUPPGIFT

- 4.1 MDH begär anstånd med att inkomma med preliminär bevisuppgift till dess att CD avgett sin bevisuppgift.

Uppsala dag som ovan

Bilagor

- bilaga 1, beslut den 8 april 2013 om återbetalning av studieavgift UKK 2.2-124/13
bilaga 2, Regeringsbeslutet med diarienumr. U2010/4164,3546,3552/UH
bilaga 3, e-post konversation ärendenr 267364
bilaga 4, e-postkonversation ärendenr 239636
bilaga 5, sammanställning och uppföljning över förstagsregistrerade studenter höstterminen 2011

- bilaga 6, registrerade studenter per ämnesområde/ämnesdelområde höstterminen 2011
- bilaga 7, kandidatexamen per inriktning och huvudområde 2013/14
- bilaga 8, e-post konversation ärendenr 267412
- bilaga 9, minister svar på fråga 2014/15:451, dnr U2015/2448/UH
- bilaga 10, om UKÄ:s utvärderingsprocess 2011-2014
- bilaga 11, UKÄ:s beslut 6 september 2013
- bilaga 12, UKÄ:s beslut 29 september 2014 reg.nr 411-00512-13
- bilaga 13, bedömgargruppens yttrande den 1 januari 2013, reg. nr 411-00308-13
- bilaga 14, UKÄ:s beslut den 24 februari 2015 Reg. nr. 411-0058-14
- bilaga 15, Utbildningsplan 2011-10-10, Dnr MDH 2.1.2-41/10
- bilaga 16, LADOK utdrag avseende Connie Dickinson